Günün Akisleri

Merhum Remzi Türeci

Adalet cihazımız dün kıymetli bir evlâdını toprağa verdi: Türk adliyesinin şerefli uzuvlarından biri olan İstanbul ikinci Ağırceza Reisi Remzi Türeci, uzun ve ıztıraplı bir mücadeleden sonra mukadder mağlûbiyete uğrıyarak hayata gözlerini yumdu. Altı evlâdını da, milletin şefkat ve himayesine terketti.

Merhum Remzi Türeci, hâkimlik mesleğinin içinde, manevî huzura ermiş bir adliyecimizdi. Kısa süren hayatı boyunca, bu manevî huzur içinde yaşadı ve bu manevî huzurun bütün lezzetini tatmak imkânını buldu.

İstanbula üç sene evvel gelmişti. Aslen Trabzonlu idi ve hayatının büyük bir kısmı, herkesin kaçındığı şark vilâyetlerinde geçti. Kanun kitaplarını, bunların metnine bağlı bir tatbikatçı olarak değil, içtimaî bir salâh vasıtası olarak elinde tuttu, bundan dolayı da her ayak bastığı memlekette büyük hürmet ve muhabbet kazandı.

Görünüşte sertti, fakat adaletin bükülmezliğini temsil eden çehresi altında şefkat ve merhamet dolu bir kalbi vardı.

Ebedî makberesine tevdi edilen Türk adliyesinin nümune hâkimi Remzi Türeci için herkes ağladı. Hattâ, onun en şedit cezalarına çarpılanlar bile…

Kendisini Erzurumda tanımıştım. Bu müthiş ve mühlik hastalığın ilk buhranlarını orada geçirmişti. Şark illerinin, bu kadirşinas beldesine geleli birkaç ay olduğu halde, hastalığı esnasında bütün memleket derin bir endişe duymuş ve birkaç ay içinde kazandığı muhabbet ve sevgi, etrafında engin bir alâkanın doğmasına sebep olmuştu.

İtiraf etmeli ki, hâkimlik hayatının mecbur ettiği merdümgiriz bir yaşayış içinde, müstahak olduğu dünya nimetlerinden istifade edemedi, mesleğine bağlı olan ve adalete hizmet etmek gayesile çırpınan bu yüksek ruhlu insanlardan esirgediğimiz refah onu ürkütmedi ve hayatın yalnız maddî bir cepheden ibaret olmadığını, bütün ömrü boyunca ispat etti durdu.

Kendisine Cenabı Haktan rahmet dilerken, son nefesine kadar vazifesi başında didinen Remzi Türeci'nin eksikliğini, altı evlâdına hissettirmemek de, hizmetlerine müteşekkir olmak mevkiinde olan bizlerin omuzlarına düşen bir vecibedir.

C. B.

Alman - Fransız münasebetleri

Berlin, 7 (A.A.) — Yarı resmî bir membadan bildiriliyor:

Berlinde, gerek resmî, gerek yarı resmî surette, Vichydeki siyasî inkişaf karşısında ihtiraz kayıtları ileri sürülmekte devam olunmaktadır.

Fransız Başvekil Muavini Amiral Darlan'ın Parise son ziyareti münasebetile Laval ile bir görüşmede bulunduğu hakkındaki şayialar, Berlinde ancak pek az alâka uyandırmaktadır. Bugün Alman Hariciye Nezaretinde beyan edildiği gibi, bu husustaki şayialar o derece çoktur ki bunların hepsine alâka göstermek imkânsızdır.

Alman Hariciye Nezaretinde şu cihet bildirilmiştir ki, Alman — Fransız siyasetinde iki merhale vardır. Birinci merhale, Fransaya karşı kazanılan ve dünya tarihinde daha mütaleaya misali bulunmıyan yüzde yüz zaferdir. İkinci merhale, Montoire merhalesidir, yâni Führer ile Fransız Devlet Reisi Mareşal Pètaın arasındaki görüşme ile başlıyan merhaledir.

Berlin siyasî mahfillerinde ilâveten söylendiği gibi, Montoire mülâkatı ile başlıyan safha, 13 kânunuevvel 1940 hâdiselerile başlamak üzere malûm hâdiselerle inkıtaa uğramıştır. Bu inkıtaa sırf Vichy sebebiyet vermiştir. Daha doğrusu Vichy, bu safhayı nihayete erdirmiştir. Çünkü hakikî bir Alman - Fransız işbirliğinin mümessili Laval'dı.

Tasviri Efkâr

Nüshası (5) Kuruştur

Abone Şeraiti	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	yoktur.

DİKKAT : Dercolunmıyan evrak iade olunmaz.

SON HABERLER

Çifte tedrisat usulü kaldırılıyor

Talebesi bol mıntakalarda yeni mektepler açılacak

Ankara, 7 (Hususî) — Mektep binalarının talebe mevcudüne kifayetsizliği yüzünden bir kaç senedenberi ilk ve orta mekteplerde kabul ve tatbik edilen çifte tedrisat usulüne nihayet verilmek üzere tetkikata başlanmıştır. Bu usulün şimdiye kadar tatbikatı muhtelif bakımlardan iyi neticeler vermemiştir. Evvelâ talebe tedrisatı için mektepte pek az zaman kalmakta, öğleye kadar veya öğleden sonra olmak üzere yarım günün bir kaç saatine sıkıştırılan günlük tedrisat talebenin derslerini kavrıyabilmesi için kâfi gelmemektedir.

Bu suretle çifte tedrisat usulü talebeyi kabiliyet tefrik etmeksizin az zamanda çok şey öğrenmiye mecbur etmektedir. Bütün bu mahzurları göz önünde tutan Maarif Vekâleti imkân buldukça çifte tedrisat usulünün tatbik edildiği talebesi bol semtlerde münasip binalar kiralıyarak yeni mektepler açmak suretile şimdilik bu yarım gün tedrisatını azaltacaktır. Yapılmakta olan tetkikler ise, önümüzdeki ders senesinden başlıyarak 1942-1943 tedris yılına kadar bütün vilâyetlerde çifte tedrisat usulüne tamamen nihayet vermek gayelerini istihdaf etmektedir.

Petrol Limited Şirketi Ofise ithal ediliyor

Ankara, 7 (Hususî)— Petrol Ofisi Reisi Talha Sabuncuoğlu İstanbuldaki tetkiklerini bitirerek şehrimize dönmüştür. Petrol Limited Şirketile işbirliği yapacak olan Petrol Ofisinin bu şirketle aktedeceği mukavelenin esasları tesbit edilmek üzeredir. Bu mukavelenameyi Ticaret Vekâleti tasvip ettikten sonra Petrol Limited Şirketi de bir devlet teşkilâtı haline sokulacaktır.

İngilizlerin yeni tayyare tipleri

Londra, 7 (A.A.) — Havacılık mahfilleri, yeni gece muharebe tayyareleri hakkında enteresan tafsilât vermektedir.

Bu yeni gece muharebe tayyareleri, gerek İngiltere üzerinde gerek boğazın öbür tarafında vukua gelen gece muharebelerinde şimdiye kadar birçok mühim muvaffakıyetler kazanmışlardır. Blenheim, Hurricane ve Defiant tiplerindedir.

Diğer taraftan, İngiliz hava kuvvetleri ile birlikte servise giren son modelleri de Tornado. Hawker, Spitfire—3, Avre.Manchester, Whirliwind ve Sterling Court tayyareleri teşkil eylemektedir. Tornado, iki bin beygirlik bir Rollsroyce motörile işliyen tek kişilik bir tayyaredir. Spitfire—3 tayyaresi, ilk Sptfireden daha serî bir tayyaredir. Rollsroyce motörü ile mücehhezdir ve kanatları kısaltılmıştır. Bunlardan bir kısmına obüs atan toplar yerleştirilmiş bulunmaktadır. Avro.Manchester, iki motörlü bir bombardıman tayyaresidir. Stirling Court, döt motörlüdür ve çok kuvvetli büyük bir bombardıman tayyaresidir. Whirl Wind'e gelince, bu iki motörlü bir muharebe tayyaresidir.

Çankayşek zaferden emin

Çunking, 7 (A.A.) — Mareşal Çankayşek, halk millî siyasî konseyi delegelerine hitaben bir nutuk irat etmiş ve ezcümle demiştir ki:

Sovyetler Birliğinin, Amerika Birleşik Devletlerinin, İngilterenin Çine karşı hattı hareketleri her ne olursa olsun, ben eminim ki bu büyük devletlerin hattı hareketi Çinin mukavemetine zarar vermiyecek, fakat Çine yardım edecektir. Sovyetler Birliğinin veyahut Amerika Birleşik Devletlerinin harbe iştirakini ümit etmiyorum, çünkü biz, kendimiz nihaî zafer için mücadele edecek kadar kuvvetliyiz. Diğer taraftan, bizim zaferimiz, Sovyetler Birliğinin, İngilterenin ve Amerika Birleşik Devletlerin menfaati lehine olacaktır. Zira, bizim mağlûbiyetimiz, bu devletleri harbe yaklaştıracaktır. Ben, bu devletler tarafından Japonyaya karşı hiçbir hakikî kompromi siyaseti yapılmıyacağından eminim.

Japonya, bütün Çini hiçbir zaman tamamile abluka altına alamıyacaktır. Yiyecek kıtlığı dolayısile Almanyayı 1918 de mücadeleye devamdan meneden şeraite benzer şerait, hiçbir zaman Çinde kendini göstermiyecektir.

Mareşal, Çinin nihaî zafere kadar mücadele edeceğini bildirereö ve nihaî zafere tam emniyetini bir kere daha kaydederek sözlerini bitirmiştir.

Karol İspanyadan nasıl kaçmış

Lizbon, 7 (A.A.) — Bayan Lupescu ile İspanyadan buraya gelen eski Rumanya Kralı Karol bir dostuna yorgun olduğunu ve birkaç gün kimseyi kabul etmemek niyetinde bulunduğunu söylemiştir. Kral Karol ile Lupescu şehrin merkezine üç kilometre mesafede dostları olan bir doktorun köşkünde ikamet etmektedirler. Eski Kral ve Lupescu Portekize Ficalho'dan girmişlerdir. Eski Kral Ficalho'ya muvasalat edince otomobili hududun İspanyol tarafında bırakmış ve yarısı İspanya, yarısı Portekiz tarafında bulunan bir çiftliğe girmiştir. Kralın eşyası üç aydanberi Poretkizdeydi.

XX nci asır Larusu münasebetile

Vâ - Nû ya cevap

— 2 —

Doktor Rıza Nur, 20 nci asır Larusu dolayısile Vâ - Nû'nun kendi hakkında yaptığı neşriyata aşağıdaki yazı ile cevap vermektedir. Yazıda muharririn arzusu üzerine kendi imlâsı aynen muhafaza edilmiştir.

Yazan: Doktor Rıza Nur

9 — Larus benim için hapis ve nefy edilmişdir demiş. Doğrudur. Vatan ve hürriyyet uğrunda iki defa dîvânı harbi ürfî tarafından meşhur Bekirağa bölüğünde hapsedildim. Çok güç bir şey olan münferid haps yatdım. Bir defâsında da zeminden iki metro aşağıda bir yere tıkıldım. Bunlara dâir «Cemiyet - i - Hafiye» adında 500 sahifalık bir eserim vardır. Vanu bunlar neymiş, okuyub çekdiklerimizi görsün. Sürüldüm. Hattâ İttihadcılar «kaleminden kan ve zehir damlayor. Vücudun memleketin âsâyişine muzurdur» deyerek beni hudud haricine sürdüler; yâni anamın, babamın yurdundan koğdular. 25 yıl kadar evvel Kahirede basılmış olan «Gurbet dağırcığı» adındaki eserimde yazılmışdır. Sora yine millet uğrunda îdam cezâsı da yedik yâ.. Vahâdeddinden. Bu fasıl da böyle…

İşte, bakın, Larusun eksiği var. Bay Vanu da bunlardan hiç birini bilmeyor. Bir muharrire yakışır mı?! Muharrir dediğin ilimden, şundan bundan çok şey bilir. Vatanının târihini, hele hiç olmazsa son elli yıllık vukuâtını bilmesi lâzımdır. Veyâhud tecâhül ediyor. Tecâhülü ârifâne mi ki!..

10 — Larus benim için Mütâreke ibtidâsında Sinob mebûsu seçildi deyor. Evet, doğrudur.

11 — Larus benim için Cümhûriyet hükûmetinin teşekkülüne iştirâk etdi deyor. Doğrudur. Ankarada hükûmet teşekkül ederken bu teşekkül için yapılan müzakerelere iştirâk edenlerdenim. Vanu isterse şâhidlerini gösteririm. İlk hükûmet teşekkülünde Büyük Millet Meclisi beni Maârif Vekili yapdı. Ne memur, ne eşya, ne dosya ve ne başka bir şey yokken Maârif Vekâletini teşkil etdim. Vekâleti Ankara Dârülmuallimin mektebinde kurdum. Hâlâ oradadır. Maârif Vekâletinin sicillerinde 1 numaralı sicil benim Zabıtnâmelere de baksın. Millî hükûmetin teşekkülüne iştirâk etmiş miyim, etmemiş miyim şimdi Vanu söylesin!

12 — Larus benim için seri hâlinde birçok hars müesseseleri kurdu demiş. Maârif Vekâletini teşkil ederken ovakta kadar mev cud olmayan ve hiç düşünülmemiş olan bir (Hars umum müdürlüğü) teşkil etdim. Burada dil, lûgat, ata sözleri, edebiyat, şiir, mîmârî âbideler, oyunlar, sporlar ilh.. Türke âid bütün harsı top lamağa, tescile, tanzîme çalışdım. Birçok lûgat ve sâtre toplatdım. Bütün muallimlere, talebeye Türk adları konmasını emretdim. Ve bunun için de bir Türk adları listesi gönderdim. Bu adları koydular! Yirmi yıl evvel muallimlik ve talebelik etmiş olanlara Vanu sorub öğrensin. «Türk târihi» nin 12 nci cildinde Türk adları deye yazdığım bahsi 17 yıl evvel basdırdım. Okusun! İbtidâî mektebe «ilk mekteb», îdâdîye «orta veya ikinci mekteb», sultânîlere «lise», merkezî idâredeki tedrîsâtı ibtidâiyye tâbirine «ilk tedrisat», tedrisâtı tâliyyeye «orta tedrisât», tedrîsâtı âliyyeye «yüksek yâhud yüce tedrisât» adlarını koyan benim. Benden sora liseyi kaldırmışlar amma sora yine koymuşlardır. Bunlar resmî kayıdlar ve tahrirâtla sâbitdir. (İkinci ve yüce) tâbirleri tutunamadı, digerleri umumî kabule mazhar oldu. Öğrenmesi güç değil. Vanu biraz zahmet edib tahkik etsin. Demek ki harsa dâir esaslı icraat yapmış ve müessese kurmuşum. Demek ki Larusun yalanı yok.

13 — Yine Larus deyor ki Türk dilinin saflaşdırılması için emirnâmeler çıkardı. Vanu benim zamânımdaki Maârif Vekâleti muharrerâtını görürse resmî lisânı nasıl sâdeleşdirdiğimi anlar. Bu babda tâmimler de yazmışdım. Sora vekiller heyetine dilin sâdeleşdirilmesi için teklifde bulundum. Vekiller heyeti bunu karar altına alıb bütün devâire tâmim etmişdir. Vanu bunları tedkik etsin, ondan sora söylesin.

14 — Larus benim için zaman zaman Sıhhiyye ve İçtimaî Muâvenet ve Hâriciyye Vekili oldu deyor. Larusun burada eksiği ve yanlışı vardır. Ben bir defa Maarif Vekili, üç defa Sıhhiyye ve Muâvenet - i - İçtimâiyye Vekili, üç, dört defa da Hâriciyye Vekâletine vekil (ministre par intérim) oldum. Hem Larus bu mâlûmâtı eyi toplayamamış, hem de Vanu hiç birine inanmamış. Maârif Vekâletinden resmî sicillim çıkartmasını tavsiye ederim.

15 — Yine Larus, Rıza Nur 1921 Türk - Rus, Türk - Ükranya ve Türk - Polonya muâhedelerini yapdı demiş. Bunda da Larusun yanlışı ve eksiği var. İzah edeyim:

Millî savaş zamânında, yâni Ankarada hükûmetin teşekkülünden Lozan sulh muâhedesinin imzâsına kadar bu millî hükûmet 9 muâhede yapmışdır.

İlk muâhede Ermenilere enpoze edilen muâhededir. Şark ordumuz Ermenileri mağlûb edince Vekiller Heyeti, bir muâhede metni hazırlayıb Kumandan Kâzım Karabekir Paşaya şifre ile tebliğ etdi. Kumandan bunu Ermenilere imza etdirdi. Ovakıt Maârif Vekili idim. Bu muâhedeye girmiş fikirlerim vardır.

İkinci muâhede 1921 Türk - Rus muâhedesidir. Bunu Moskovada salâhiyet - i - kâmileyi hâiz murahhas sıfatîle Yusuf Kemal Bey, Ali Fuad Paşa ve ben üçümüz yapdık. Vanu inanmamış. Bu muâhedeyi bulub imzasına bakarak yazseydi hatâ etmezdi. Bu muâhede bu devrenin en mühim muâhedesidir. Bu muâhededir ki ibtidâ yeni millî hükûmeti bir devlete resmen devlet olarak tanıtmışdır. Sora Türkiyenin Rusyaya borcu olan milyonlarca lireyi silib atmışdır. Millî cidalde millet ve devletimizin pek çok istifâde etdiği Rus dostluğunu bu muâhede kurmuşdur.

Üçüncü muâhede Türkiye - Efganistan muâhedesidir. Salâhiyet - i - kâmileyi hâiz murahhas sıfatile bunun sırf benim dimağ ve kalemimden çıktığını Yusuf Kemal Bey, Millet Meclisi kürsisinde söylemişdir. Vanu, Büyük Millet Meclisi zabıtnâmesine bakarak inanmak lûtfunda bulunsun.

Dördüncü muâhede Türkiye - Ukranya muâhedesidir. Bunun aslı, Vanunun yazdığı gibi Ukrayna ise de bizde nice zamanlardanberi Ukranya deye yerleşdiğinden, Ukrayna şeklini ileri sürmek, lüzumsuz bir lisânî bid'atdir. Ve teşevvüşü mucibdir. Bu Rusyaya gidenlerin marfetidir. Modern! tashihi galatat yapıyor! Benim bu muâahedede hiç bir harf bile fikirve emeğim yokdur. Ben yalnız bu muâhedenin Harkofda taâtîsine memur oldum. Larus bundan yanılmış olacak. Devletin Rusya ile olan bir takım yüksek siyaset meselelerinin müzâkere ve halli için Ankarada hükûmet bir «Fevkalâde Heyeti - i murahhasa» (Mission diplomatique extra - ordinaire) teşkil edib beni buna reis yapmışdı. Bu münasebetle Moskovaya giderken bu muâhedeyi de götürüb Harkofda merâsimle verdim. Vanu sözüme inanmazsa gelsin, Rusyada bu heyetin şerefine yapılan askerî ve sâir merâsimin fotoğrafilerini kendisine göstereyim. Yâhud Büyük Millet Meclisi zabıtnâmelerine baksın.

Beşinci muâhede, Türkiye ile Azarbaycan, Gürcistan ve Ermenistan arasında yapılmış olan Tiflis muâhedesidir. Bu muâhedeyi de akdetmek için Hâriciye Vekâleti bana gönderdiği tahrirâtla beni murahhas tâyin etmişse de kabul etmedim. Gerek bu ve gerek Ukranya muâhedesi, Moskova muâhedesinin ruh ve çerçevesi içindedir. Onlar Moskova muâhedesinin zarûrî kıldığı netice ve ayni modelde yavrularıdır.

Altıncı muâhede, muâhede değil, anlaşma, Türkiye ile Fransa arasında yapılan Ankara itilâfnâmesidir. Bunda da benim tek harfim yokdur.

Yedinci muâhede, Türkiye - Polonya muâhedesidir. Bunda da salâhiyet - i kâmileyi hâiz murahhas sıfatile imzam vardır.

(Sonu yarın)

İngiltere

Müstemlekelerine mühim miktarda tayyare gönderiyor

Vaşington, 7 (A.A.) — Ticaret Nezaretinden bildirildiğine göre, Uzakşark ve Afrikadaki İngiliz müstemlekelerine büyük tayyare sevkiyatı yapılmaktadır. Kânunusanide sevkedilen 40.852.241 dolar kıymetindeki tayyarelerin 6 milyon 397.497 dolarlığı Afrikada altısı sahile, 2.376.382 dolarlığı cenubî Afrikaya, 2.708.644 dolarlığı İngiliz Malezyasına gönderilmiştir. Malezyaya gönderilen tayyareler büyük bombardıman tayyareleridir ve Amerikanın garp sahillerinden Singapura Havay adaları yolu ile gitmişlerdir. 19.340.590 dolar kıymetinde İngiltereye, 7.190.715 dolar kıymetinde Kanadaya tayyare gönderilmiştir. İngiltereye kânunusanide cem'an 459 tayyare, sekiz deniz tayyaresi, 54 ihtiyat tayyare motörü ve külliyetli yedek aksam gönderilmiştir.

Alman - Fin ticaret anlaşması

Berlin, 7 (A.A.) — Stefani ajansından:

Haber alındığına göre Finlandiya ile Almanya arasındaki iktısadî müzakereler neticesinde iki memleketin ticarî münasebetlerini arttırmıya matuf bir itilâfname imza edilmiştir.

Balıkesirin yeni bütçesi

Balıkesir, 7 (A.A.) — Vilâyet Umumî Meclisi dün son toplantısını yaparak dağlımıştır. Vilâyetimizin yeni yıl bütçesi 1.287.785 lira olarak tesbit olunmuştur. Bunun 35.520 lirası nafiaya, 21.050 lirası ziraate, 532.279 lirası maarife ayrılmıştır.

Ordunun 1941 bütçesi

Ordu, 7 (A.A.) — Vilâyet Umumî Meclisi Valimizin riyasetinde dün son içtimaını yapmış ve yeni yıl bütçesini 419.993 lira olarak kabul etmiştir.

ASKERÎ VAZİYET

Afrikada harp hareketleri

(Birinci sahifeden devam)

teslim olmuşlardır. Cerabubdaki İtalyanlar henüz mukavemete devam ediyorlar. Kufranın düşman eline geçmesi, İtalyanların Habeşistandaki kuvvetlerine hava yolile yardım meselesini güçleştirmiştir. Bir müddet sonra daha uzun menzilli tayyarelerle başka bir mahalden bu işin temini belki mümkün olacaktır.

Alman tayyareleri Agadebya civarındaki İngiliz ordugâhlarına, motörlü kuvvetlerine, Tobruk ve Bingazi limanlarına ve bu limanlardaki gemilere sık sık bomba atmaktadırlar. Alman zırhlı kollarile İngiliz zırhlı kolları arasında üç martta yeniden bir musademe olmuştur.

Şarkî Afrikada, Eritrede Keren civarında henüz muharebeler devam etmektedir. Agordattan şarka doğru Keren tahkimatının cephesine ilerilemiş olan İngiliz asıl kuvvetleri, İtalyanları mevzilerinden tarda henüz muvaffak olamadılar. Buna mukabil şimalden Kızıldeniz sahiline muvazi olarak Keren istikametinde ilerliyen diğer bir İngiliz kolu Hür Fransız kuvvetlerile beraber 23 şubatta Kul Kuldaki İtalyan mukavemetini kırmış ve bunlardan 400 esir ve üç top almıştır. Müteakip günlerde bu kol Keren istikametinde ileri hareketlerine devam etmiş ve martın birinci günü Keren mevzilerinin yanına yaklaşmışlardır. İngilizlerin asıl kuvvetleri Keren garbında cepheden İtalyanları tazyik ederken bunlar da şimalden İtalyan mevziini ihataya çalışmaktadırlar. Hür Fransız kuvvetleri merkezî Afrikadan Sudana gelmişler ve oradan şimendiferle Kızıldeniz kenarına naklolunmuşlardı.

Keren mevzii bin metre irtifaında kayalık bir dağ geçidi üzerindedir. İtalyan mevzii sarp ve kuvvetlidir.

Habeşistanın batı şimalinde Tana gölünün şimalindeki Gondar ve cenubundaki Gojjam mıntakalarına doğru Habeş kuvvetlerinin yaptıkları hareketler ağır ağır ilerilemektedir. Buralardaki İtalyan kuvvetleri arazinin sarp ve dağlık olmasından istifade ederek mukavemete devam ediyorlar.

Kenyanın şimalinde ve Habeşistan hududunun cenubundaki Moyaleyi İtalyanlar 24 şubatta tahliye etmişlerdir. Bir Habeş gönüllü müfrezesi bunu haber alarak ertesi günü İngiliz ve İtalyan Moyalelerinin her ikisini işgal etmişlerdir. Şu suretle 1940 senesi temmuzunda İtalyanların eline geçerek sekiz aydanberi onların elinde kalmış olan Moyale istirdat olunmuş ve artık Afrikada İtalyanların elinde hiçbir İngiliz mevkii kalmamıştır. İngiliz Somalisi bundan hariçtir; fakat İtalyan Somalisindeki ileri hareketler bugünkü tarz da devam ederse onun da bir kaç ay içinde istirdadı mümkündür.

Somalide Juba nehrini şarka geçmiş olan İngiliz kuvvetleri ileri hareketlerine devam ediyorlar. General Cunningham kumandasındaki bu kuvvetler Juba nehri üzerinde ve şarkındaki bütün kasabaları ve limanları ele geçirdikten sonra şarka ve doğu şimale doğru yürüyerek İtalyan Somalisinin merkezi olan Mogadiçioyu yirmi beş şubatta zaptetmişlerdir. Juba nehri boyundaki muharebeler 12 şubattan 27 şubata kadar 15 gün sürmüştür.

Somalide İtalyanlar takriben üç ay mukavemetten sonra Juba nehri müdafaa hattını ve bunun gerisindeki Mogadiçio ve havalisini terke mecbur kalmışlardır. Bu hareketlerde cenubî Afrika kuvvetlerinin motörlü kıtaları mühim hareketlerde bulunarak İtalyan kuvvetlerinin mukavemetini ve maneviyatını kırmışlardır. İtalyanlardan bir çok esir ve harp malzemesi alınmıştır. İtalyanlar Juba üzerinde ve nehrin mansabında yüz kilometre kadar şimalde bulunan Jelib nehir limanında mukavemet ederlerken İngiliz motörlü kolları 24 şubat gecesi Jelibin şark tarafına ilerilemişler ve bu kasaba ile deniz kenarında Brava kasabası arasındaki ricat yolunu kesmişlerdir. Yalnız bu hareketle İngilizlerin eline 3000 küsur esir düşmüştür. Brava bu suretle 24 şubat akşamı ele geçirilmiş ve 150 kilometre ileride bulunan Mogadiçio da ertesi günü, 25 şubatta motörlü kuvvetler tarafından işgal olunmuştur; buradaki çölde de İngilizler motörlü kuvvetlerden âzamî istifadeyi temine başlamışlardır.

Deniz sahiline yakın arazide bu hareketler yapılırken Juba nehri üzerinde ve daha şimalde bulunan Bardera kasabası da bir martta İngilizler tarafından işgal olunmuştur. Mogadiçioyu tahliye ederek geri çekilmiye muvaffak olabilen İtalyan kuvvetleri Mogadiçionun şimalinde yeniden mukavemet göstermiye başlamışlardır. Bu şehirden içeriye doğru giden demiryolu üzerinde, 120 kilometre mesafede bulunan Duca Degli Abruzzio kasabası, İngilizler tarafından iki martta işgal olunmuştur. İngiliz kuvvetleri ikiye ayrılarak bir kısmı sahil boyunca İtalyan Somalisini temizliyor; diğer kısmı Habeşistanın doğu cenup hududu istikametinde şimale doğru ilerliyor. Üç martta Mogadiçionun 270 kilometre batı şimalindeki İşa Baidoa kasabasile yine 270 kilometre kadar şimaldeki Bulmo Burti kasabası İngiliz kuvvetleri tarafından zaptolunmuştur. Buralarda bir çok menzil ambarları, her nevi silâh, mühimmat, levazım ve erzakla dolu olarak İngilizlerin eline geçmiş ve yeniden bin kadar esir alınmıştır. Bugüne kadar İtalyan Somalisinde alınan esirlerin yekûnu on bine yaklaşmıştır. Çoğu motörlü ve zırhlı kuvvetler tarafından yapılmış olan bu hareketler, İngiliz kıtalarına pek az zayiata mal olmuştur.

Hikâye — ALARM — S. Kemalî Söylemezoğlu

Nezihe sinirli bir hareketle telefonu kocasının yüzüne kapattı. Küçük telefon odasından çıkarak locasına girdi. İşte yine o sersem kocası, klüpteki mühim bir içtimaı bahane ederek, onu sinema sonundan aldırmak üzere şoförü göndereceğini söylemişti. Âsabı bozulmuş, sinirden titriyordu. Ragıbın kendisini bu kadar ihmal etmesini bir türlü hazmedemiyordu. Ondan bu kadar genç olsun, ve güzelliği bütün başları kendisine çevirsin de, ellilik kocası, bir briç veya bakara partisini ona tercih etsin.. Yok; artık bu kadarına tahammül edilemezdi ve etmiyecekti.

Perdeye dikilen gözleri, oynanan filmden ziyade, benliğinde canlanan hayatının şeridini seyrediyordu…

* * *

Antraktta, salonda sigara içerken, kendininkine bitişik locadan çıkan bir çifte gözleri ilişti. İlkönce insiyakî bir hareketle kadını süzen gözleri, güzelliğine kanaat getirdikten sonra erkeğe geçti.. Uzun boylu, esmer, kuvvetli yapılı bu vücudün taşıdığı baş da gövdesi kadar güzeldi. Hele gözleri; evet bilhassa ışıkta yakamozlanan siyah gözleri cidden nefisti. Bu nazarların da kendine lâkayt bakmadığını sezdiği anda insiyakî bir hareketle, belki de beğenilmenin verdiği gururla, başını ondan çevirdi ve gözlerini başka bir fona atfetti. Bununla beraber bir an birleşmiş olan nazarlarında ne tatlı vaatların gölgesini görmüştü..

* * *

Locanın separesi üzerine ilkönce dirsekleri, sonra elleri birleşti. Hayatta ilk defa böyle bir avantüre kendini bırakıyordu. Ancak kendinin de tahlil edemediği bir kuvvet, belki de Ragıba olan iğbiları onu bu hoş görülemiyecek harekete sevkediyordu. Fakat bunları düşünmek bile istemiyordu. Eli sıkan, parmaklarının uçlarını okşıyan bu geniş avuçtan öyle bir hararet ve rehavet geliyordu ki, âdeta içinin boşaldığını, nefesinin kesileceğini zannediyordu. Omuzlarından bir ürperti geçti... İçi gıcıklanıyor, gözleri kararıyordu... Bütün kadınlığı heyecana gelmişti. Bu temas biraz daha devam etse bayılabilirdi.. Müthiş bir gayret sarfederek elini birden çekti, yandaki koltuktan mantosunu kaparak dışarı fırladı..

* * *

Sinemanın kapısında boş yere şoför Halili aradı. Öyle ya, daha filmin bitmesine bir saate yakın zaman vardı. İlkönce bir taksiye binmeyi düşündü, sonra tramvayı daha emin bularak, durak yerine doğru yürümiye başladı. Birden canavar düdükleri ötmiye, otomobiller klâksonlarını çalmıya, tramvaylar kampanalarını vurmıya başladılar... Etraftan bir sürü insanlar: «Tayyare! Tayyare! Haydi herkes sığınağa» diye bağrışıyorlar dı.. Nezihe bu hercümerç içinde epey afalladı. Olduğu yerde kaldı. Boş gözlerle boşalan caddeyi, terkedilen otomobil ve tramvayları seyretti. Birden aklına kendisinin bir yere kaçmasının lâzımgeldiğini hatırladı. Fakat nereye?, Sığınağın nerede olduğunu bilmiyordu, ortada kimse de yoktu ki, sorsun. Karar verdi, şurada duran boş tramvaya girip oturacaktı.

Bir iki adım atmıştı ki, kolundan tutuldu, başını çevirince gözleri onun gözlerine takıldı. Nereden gelmişti? Deminki buhran gene başlıyordu. Bir şey sormadan ağırlığını koluna vererek yürümiye başladı..

* * *

Üç dört basamak bir meridven, asansör ve nihayet rahat bir koltuk. Bunlar hep el yordamiyle yapılmıştı. Alârm devam ediyor.. onlar karşılıklı oturuyorlar.. biribirlerini görmeden hisleriyle konuşuyorlardı. Ayni el yine oyunlarına başladı. Sıcak bir nefes yüzünü okşadı. Nezihe âdeta manyetize edilmiş, hiç mukavemet edemiyor, bilâkis şimdi müthiş bir arzu onu da kemirmekte.. Dudakları yanıyor... Onları kavrıyan iki kor, yangını büyüttü ve yandılar.. Son zerrelerine kadar..

Alârm devam ediyor, karanlıkta yine asansör, meridven ve sinemanın önündeler. Hiç konuşmadan bir el tazyiki ve ayrılıyorlar.

* * *

Alârm bitmiş, Nezihe otomobili bulmuş, eve dönerken iki his arasında bocalıyor. Gururu onu takbih ederken, mutmain benliği ilk ve belki de son macerasının tesiriyle öyle bir sükûn içinde ki.. Yalnız tek bir sual zihnini yormakta: «Yanındaki kadın acaba kimdi?»